

حسن بهشتی‌پور، تحلیلگر مسائل سیاسی در گفت‌وگو با «نسل‌فردا» مطرح کرد:

فشار بیشتر آمریکا برای کسب امتیاز بیشتر

لیلا کاظمی | گروه سیاست
leilakazemi288@gmail.com

ایران در شرایطی به‌سمت مذاکرات جدی و امضای برجام سوق داده شد که تحریم‌های شورای امنیت، آمریکا و اجماع جهانی علیه ایران، کشورمان را به بن‌بست رسانده بود و ایران برای برون‌رفت از این بحران‌ها مسیری جز برجام نداشت. ایران باتوجه به اقتضائات زمان مجبور شد با امضای برجام، مسیری برای خود باز کند که البته مسیر نیز باز شد. اجماع جهانی درهم‌شکست، تبلیغات سوء علیه ایران ناکارآمد شد و دنیا، حق ایران را به‌عنوان یک کشور هسته‌ای برای غنی‌سازی به‌رسمیت شناخت. درحالی‌که با اجرای برجام به‌نظر می‌رسید پرونده هسته‌ای ایران بسته شده است، اما رئیس‌جمهور آمریکا با اظهارنظرهای جنجالی خود باردیگر این موضوع را در جامعه جهانی مطرح کرد. در این راستا «نسل‌فردا» با حسن بهشتی‌پور، تحلیلگر مسائل سیاسی گفت‌وگو کرده که در ادامه می‌خوانید:

✚ چرا دونالد ترامپ با موضع‌گیری شدید علیه ایران تلاش کرد دوباره اختلاف‌های عمیق ایران و آمریکا را به یک مسئله جهانی تبدیل کند؟ آیا اتحادیه اروپا، روسیه، چین، ژاپن، هند و کره جنوبی به‌عنوان طرف‌های اصلی تجاری ایران با آمریکا همراهی خواهند کرد؟

اینکه ترامپ با برجام مخالفت می‌کند یک بخش از آن مربوط به نفوذ رژیم تل‌آویو است که لابی‌های صهیونیستی فشارهای زیادی وارد می‌کنند تا از اجرای شدن برجام جلوگیری کنند. بخش دیگر مسئله به روحیه کاسب‌کارانه ترامپ بازمی‌گردد که آن‌طور که باید و شاید نتوانست در بازارهای ایرانی نفوذ کند و احساس می‌کند در مقایسه با فرانسه، آلمان، چین و هند که بعد از برجام در بازار ایران حضور گسترده‌تری پیدا کردند، سر آمریکا‌ها کلاه رفت و منافع و اهداف کشورش تأمین نشد؛ بنابراین در این مسئله فشار بیشتری وارد می‌کند تا اینکه امتیاز بیشتری کسب کند. این دو مورد را می‌توان در خصوص مخالفت‌های ترامپ در نظر گرفت؛ البته بخش دیگر آن مربوط به هم‌سویی با عربستان سعودی است که بالاخره آمریکا‌یی‌ها از تعارضات ایجادشده بین تهران و ریاض در جهت فروش سلاح و بازاریابی بیشتر برای اینکه بتوانند با عربستان سعودی معاملات گسترده‌تری انجام دهند، استفاده می‌کنند. آنچه در سیاست ایرانی ترامپ مطرح‌شده این است که بتواند اجرای برجام

را متوقف و آن را به سطحی منتقل کند که ایران امتیازهای جدیدی بدهد و مذاکرات تازه‌ای آغاز شود. درمجموع آمریکا‌یی‌ها امتیازهای جدیدی را در بحث مربوط به روند صلح خاورمیانه، موشک‌های دفاعی ایران، ترور یسم و غیره از ایران طلب می‌کنند. در این زمینه چون می‌دانند جمهوری اسلامی از مواضع خود عقب‌نشینی نخواهد کرد و محکم ایستاده است، می‌خواهند با یارگیری بین‌المللی فضایی ایجاد کنند که ایران مجبور شود نقض برجام کند یا مذاکرات جدیدی را آغاز کند؛ البته چون اتحادیه اروپا، روسیه، چین، ژاپن، هند و کره جنوبی طرف‌های اصلی تجاری ایران هستند اینها تاکنون با آمریکا همراهی نکرده‌اند و دست آمریکا‌یی‌ها در این رابطه خالی است؛ در نتیجه واشنگتن مجبور شده با عرب‌های حوزه خلیج فارس و رژیم تل‌آویو تا حدودی در این زمینه به جمع‌بندی برسد. به‌نظر نمی‌رسد در این قضیه بتواند به جمع‌بندی دست پیدا کند؛ البته باید تا ۲۵ مهر منتظر بود تا ببینیم در این تاریخ می‌خواهند نقض برجام از سوی ایران را اعلام یا تصمیم‌گیری در این رابطه را به کنگره آمریکا واگذار کنند.

✚ آیا آمریکا می‌تواند از فرایند ماشه برای لغو برجام استفاده کند؟

خیر. این بحثی است که از قدیم مطرح بود، اینکه نیاز نباشد فرمان جدیدی صادر شود تا این فرمان جدید برای آمریکا مشکل‌ساز نباشد؛ بنابراین فرایند ماشه در این زمینه مطرح نیست؛ زیرا

بهرحال آمریکا تحریم‌های قبلی را لغو نکرد، بلکه اجرای آن را متوقف کرد؛ اما همین متوقف‌شدن اجرای تحریم‌ها خود فضای جدیدی را برای ایران فراهم کرد. به‌نظر بنده ایمن تحریم‌های جدید اگر چه نقض جزئی برجام است، اما نمی‌توان گفت که کلاً برجام نقض شده است. دامنه این موضوع باید توسط کمیته نظارت بر برجام روشن شود؛ اما این تحریم‌های وضع‌شده به بهانه ترور یسم، موشکی و نقض حقوق بشر از نظر حجم و گستردگی قابل مقایسه با تحریم‌های گسترده قبلی نیست؛ باین‌وجود در این زمینه باید قضاوت نهایی توسط کمیته نظارت بر برجام در ایران ارائه شود.

✚ برخی تحلیلگران معتقدند شکافی بین آمریکا و اروپا ایجاد شده است. به نظر شما ایران چگونه می‌تواند از این شکاف ایجادشده به سود خود بهره‌برداری کند؟

ایران نباید به‌دنبال شگاف برود؛ چون اصولاً چنین شکافی متصور نیست. در مقطعی منافع اروپا و آمریکا در تعارض قرار می‌گیرد و در مقطع دیگر با یکدیگر همکاری می‌کنند. آنچه برای ایران اهمیت دارد آن است که کشور ما تعهد خود را به اجرای برجام تا زمانی که منافع آن برای جمهوری اسلامی

رویکرد ترامپ غیرمسئولانه و بی‌قانونی است؛ اما سیاست خارجی ایران نیازمند نگاهی واقع‌بینانه

مادامی که ایران یکی از تأثیرگذارترین بازیگران دنیای جهان، یعنی ایالات‌متحده را نادیده می‌گیرد، نمی‌تواند انتظار روابط عادی با جهان داشته باشد.

روابط تیره میان آمریکا و ایران پس از انتخاب دونالد ترامپ، باسخنرانی وی در مجمع عمومی سازمان ملل و واکنش حسن روحانی، رئیس‌جمهور ایران به بالاترین حد خود رسید. ترامپ در بخشی از سخنرانی تند خود، اتهام‌هایی علیه ایران وارد کرد. بیشتر این اتهام‌ها بی‌اساس بودند یا فقط تا حدی صحت داشتند. آقای روحانی، اظهار داشت سخنان ترامپ در شأن مجمع عمومی سازمان ملل نبود.

رویکرد ترامپ در مواجهه با ایران غیرمسئولانه، بی‌پروا و غیرقانونی بود. او باهمه تلویحاً به این نکته اشاره کرد که ایران به شرایط برجام پایبند نبوده است. دولت ترامپ نیز به‌صورت مکرر به عقب‌نشینی از برجام، اعمال تحریم جدید علیه ایران و حتی احتمال اقدام نظامی این کشور تهدید کرده است. این سیاست‌ها باعث افزایش خطر ایجاد درگیری‌های همه‌جانبه میان ایران و آمریکا شده است. احتمالاً ایالات‌متحده از چنین مناقشه‌ای بدون صدمه خارج نخواهد شد؛ اما بزرگ‌ترین بازنده ایران خواهد بود. درواقع اگر چنین اتفاقی بیفتد، رویکرد ترامپ با ایالات‌متحده می‌تواند موجب ایجاد دینامیک‌هایی شود که تمامیت‌ارضی ایران و بقای آن را در مرزهای کنونی خود تهدید کند. تجربه عراق، لیبی، افغانستان و حتی سوریه هشداری است به رهبری ایران و به‌آنچه می‌تواند در این کشور رخ دهد؛ بنابراین، برای جلوگیری از چنین فاجعه بالقوه‌ای تصمیم باید ساختار رهبری ایران است.

ایران باید دیدگاه‌های خود را در خصوص نقش و عملکرد منطقه‌ای خود و بین‌المللی‌اش با قابلیت‌های خود تطبیق دهد. به‌طورخاص، حاکمیت

کمیسیون اقتصادی نخواهد بود. زمین‌فروشی محل در آمد مناطق آزاد است

بنا به گفته دبیر کمیسیون اقتصادی مجلس یکی از دلایل عدم موفقیت مناطق آزاد این است که باید خود این مناطق هزینه‌های زیرساخت خودشان را تأمین کنند و چون بودجه دولت به کمک آنان نمی‌آید، به‌طبع روش‌هایی از جمله زمین‌فروشی برای تأمین هزینه‌ها به شکل رایج؛ زیرا روش ساده‌ای است و درآمد هنگفتی را متوجه مناطق آزاد می‌کند؛ به همین علت مدیران مناطق آزاد از رویکرد صادرات‌محور استقبال نمی‌کنند و در نهایت به‌دنبال رویکرد اول یعنی کسب درآمد از محل زمین‌فروشی و واردات کالا می‌روند.

حسینی‌شاه‌رودی در پایان اظهار داشت: باید دستگاه‌های نظارتی مثل دیوان محاسبات، سازمان بازرسی و مجلس در مناطق آزاد حضور داشته باشند که البته این موارد در شروط کمیسیون اقتصادی در خصوص لایحه افزایش مناطق آزاد دیده شده است.

شده باشد و همچنین آمار صادرات و تولید کالا در آن جا مشخص است، به‌وجود بیارود. دولت باید شروط مجلس را برای ایجاد مناطق آزاد جدید رعایت کند

دبیر کمیسیون اقتصادی مجلس در ادامه با اشاره به رد شدن لایحه افزایش مناطق آزاد در کمیسیون فرعی صنایع و در پاسخ به پرسشی مبنی بر اینکه رویکرد کمیسیون تخصصی اقتصادی مجلس در خصوص این لایحه چیست، اظهار کرد: اگر بنا باشد مناطق آزاد افزایش پیدا کنند، بازنده شرط رادر کمیسیون قرار داده‌ایم تا رویکرد مناطق آزاد را عوض کند. با تحقق این شروط خواهیم پذیرفت که مناطق آزاد باقی‌مانده یا توسعه پیدا کند؛ البته هنوز بحث اساسی آن در کمیسیون انجام نشده، چون لایحه افزایش منطقه آزاد دولت ناقص است. وی اضافه کرد: درواقع باید جغرافیای مناطق آزاد را دولت در لایحه‌ای که داده است تعیین کند که تا امروز هنوز به مجلس اعلام نشده و اگر جغرافیا و آن شروط دیگر محقق نشود، قابل طرح در

دبیر کمیسیون اقتصادی مجلس با اشاره به آمار ۹۰ درصدی قاجاق کالا که به‌تازگی از سوی وزیر صنعت، معدن و تجارت اعلام شده است، گفت: قسمت قابل توجهی از این حجم کالای قاجاق از طریق مبادی رسمی و به‌ویژه مناطق آزاد وارد کشور می‌شوند.

حسینی‌شاه‌رودی، دبیر کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی در گفت‌وگو با خبرنگار باشگاه توانا فارس، با اشاره به فلسفه وجودی مناطق آزاد گفت: در حال حاضر شرایط موجود در مناطق آزاد به‌گونه‌ای است که به‌جای اینکه این مناطق به‌عنوان مبادی صادرات کالا مطرح باشند، به محل واردات کالاهای لوکس و غیرضروری که ایجاد اشتغال و تولید نمی‌کنند و اتفاقاً ضربه مهلکی هم به اقتصاد و تولید ما می‌زنند، تبدیل شده‌اند.

دبیر کمیسیون اقتصادی مجلس در ادامه با اشاره به آمار ۹۰ درصدی قاجاق کالا از کل واردات که به‌تازگی از سوی وزیر صنعت، معدن و تجارت اعلام شده، خاطر نشان کرد: در تکمیل سخنان وزیر محترم صنعت باید بگویم که قسمت قابل توجهی از این حجم کالای قاجاق از طریق مبادی رسمی و به‌ویژه مناطق آزاد وارد کشور می‌شوند، درحقیقت این دستاوردی بوده که مناطق آزاد برای ما داشته است.

وی افزود: در طی این سال‌ها عملکرد مناطق آزاد نشان می‌دهد نه تنها اشتغال مولد و رونق صادرات را به‌دنبال نداشته بلکه دروازه‌ای برای واردات کالا هم شده است. آن هم کالا‌هایی که هیچ کنترلی بر ورود آن‌ها نیست. نماینده مردم شاه‌رود ضمن انتقاد از نحوه عملکرد دولت

را برعهده دارد. زمان زیادی برای تغییر رویکرد ایران باقی‌مانده است. بهترین و نخبه‌ترین افراد این کشور در اولین فرصتی که به‌دست می‌آورد، کشور را ترک می‌کنند و در حال آید کردن دیگر کشورها هستند.

به‌طور خلاصه، صرف‌نظر از اینکه آیا ایالات‌متحده از برجام عقب‌نشینی کند یا خیر، ایران عمدتاً به‌دلیل ماهیت ایدئولوژیک با چالش‌های شدیدی مواجه است. مقاومت ایران در برابر گرفتن مشاوره در کارشناسان خارجی منجر به تشدید مشکلات زیست‌محیطی به‌ویژه کمبود آب در این کشور شده است. تا زمانی که ایران مشکلات موجود را در اولویت قرار ندهد و متناسب با توانایی‌ها و محدودیت‌های موجود عمل نکند، این مشکلات وخیم‌تر می‌شود. ایران نمی‌تواند انتظار را بگذارد با جهان داشته باشد. سرانجام ایران باید بداند که نمی‌تواند از دیگر کشورها انتظار داشته باشد از منافع آن حمایت کند؛ بلکه تنها حاکمیت ایران این مسئولیت

منبع: دیپلماسی ایرانی